

kapott holland, orosz és olasz felkéréseket is. 1851 augusztusában Hollósy Kornélia, elutasítva a felkínált fényes lehetőségeket, a magyarországi visszatérés mellett döntött.

1851. szeptember 17-én lépett ismét a pesti közönség elé; ez alkalomból megtelt a színház, a sajtó és a nézők egyaránt kitörő lelkesedéssel fogadták. A Nemzeti Színház újabb, ezúttal két hónapos szerződést kötött vele – ennél hosszabb időtartamra ek-

kor Hollósy Kornélia nem volt hajlandó elkötelezni magát, tekintettel küszöbön álló házasságára. Fellépett a szabadságharc leverése óta először Magyarországra látogató uralkodó fogadásán a Várban.

1852 áprilisában a művésznő hazautazott édesapjához és nevelőanyjához, hogy előkészüljön az esküvőjére.

(Hollósy Gerti, *Ellenszék*, 2012. jan. 7.)

Folytatjuk

Erdélyi Magyar Breviárium

Czirják Árpád

Kinek tele a marka, még barátjával sem foghat kezét

A tömegtájékoztató nagyjából mindenhol állami monopólium. Még a valamirevaló demokráciákban is a hatalmon lévőknek messze ér a kezük, a háttérből nagyszerűen tudnak mindent irányítani. Egy-egy párt összeomlásakor a romokon való torzszalkodás, egymás szennyeseinek kitergetése sokszor fényt derít a valóságra. Azok, akik a társadalmi életben tapasztalható hibák, visszaélések orvoslására vállalkoztak, igen sok esetben megvesztegetett érdekembereknek bizonyulnak. Ennek ellenére pártok nélkül nincs politika és propaganda nélkül nincsenek pártok.

A vallástalan emberek az egyházak misztikus tevékenységét afféle vallásos propagandának tekintik. Különösebb érdeklődést azért nem mutatnak eziránt, mert számot tevő tétől nincs szó, a hitterjesztés költsége a kortes-hadjáratok kiadásaihoz viszonyítva nevelésesen elenyésző. Valóban így van. A hit átadása egészen más természetű. Nem lehet másoknak úgy átnyújtani, mint ahogy a politikus betáplálja a polgárokból programját, a hitet nem lehet, úgy beadni, amint az orvos fecskendővel beoltja a beteget. A hitet

nem lehet úgy megmagyarázni, mint ahogy a tanár felvázolja tanítványainak a matematika tételeit. A hitet bizonyítani sem lehet úgy, mint az okos ügyvéd a kételkedő törvénybíró előtt a vádlott ártatlanságát igazolja.

Amikor misszióról hallunk, általában a távoli világrészekre gondolunk, ahol a hittérítők nagy erőfeszítéssel hirdetik Krisztus tanítását. Az az érzésünk, hogy az evangelizációs munka nagyon is periferikus jellegű, hiszen Európán kívül, a messzi idegenben folyik. Kontinensünk mindig is a kereszténység melegágya volt. Évszázadokon át küldte az igénytelen, de bátor hírhirdetőket a világ minden tájára. Lassan az a tudat érlelődött meg az emberekben, hogy Európa nemcsak ipari cikkeket, műkincseket, a festészet, szobrászat alkotásait, hanem az evangéliumot is exportálta az új világnak. Időközben azonban a gyarmati világ lerázta magáról Európa igáját. A felszabadulás az önrendelkezésen túl azt is jelentette, hogy az egykori elnyomottak nem kértek többé a gyámkodásból.

Kijelentették, hogy szükségük van az európai cikkekre, modern gépekre, de nincs

szükségük az Európából küldött kereszténységre. A „Made in Európa” feliratot viselő kereszténység értékét veszítette a harmadik világ piacán. Nem akarom a kereszténységet cáfolni – nyilatkozta annak idején Gandhi –, de az a véleményem, hogy amit Európa magáévá tett a kereszténységből, az a tagadása a hegyi beszédnek. Ha a keresztények olyanok lennének, mint amilyen a Bibliájuk, India rövidesen keresztény lenne. Feltehetjük magunknak a kényelmetlen kérdést: vajon milyen kereszténység az, amelynek földjén világháborúk, ateizmus, koncentrációs táborok, egymást gyűlölő és leigázó egyházak keletkeztek.

Mekkora a távolság az evangélium forrása és a XX. század között és mégis az a könyv, amely mézcsepp a szájnak és keserűség a gyomornak, mindig hitelesen megőrizte az üzenetet, Isten ígését. Nem elég, ha a könyvkiadók a Biblia eredeti szövegét szavatolják, azt az olvasónak kell hitelesítenie, megélt formában továbbadnia.

Európa keresztényei ne azon töprengjenek tehát: hogyan juttathatnák az evangéliumot idegen kontinensekre, ott már sok helyütt megtalálható egy európainál talán igazibb kereszténység. Az evangélium itthon, Európában kerül egyre nagyobb veszélybe.

Bálintné Kovács Júlia rovata

Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (37. rész)

131. Száva Antal, Csíkszépvezén született 1845. április 13-án. Pappá szentelésének időpontja nem pontosan ismert: 1874. aug. 7. (1870?). Szolgált: Gyergyószentmiklóson, Székelyudvarhelyen, Kolozsváron és Csíkrákoson volt káplán, 1878–1880: Szőke-

Szent Ferenc fiainak nem kell többé világgá menniük, itthon kell misszionáriusokká lenniük. De hogyan? Ez az ő titkuk. Mi, kívülállók csak annyit látunk, hogy kezét és szívét rajzolnak egymás mellé. Szerintük a két testrészt elválaszthatatlan és egyik a másik után igazodik. Egyszerre mindkettő nem lehet sem üres, sem tele, akinek tele a marka, annak üres a szíve és még kellemetlenebb, hogy embertársának kezét sem tud adni.

Simon Jukundián

Ferenc-rendi pap-tanár, zenetudományi író 1813. április 29-én született Csíkszentkirályon. Csíksomlyón és Bécsben tanult. Volt hitszónok, tanító, tanár, tanítóképző intézeti igazgató Csíksomlyón, ugyanitt tartományfőnök is. 1893-tól haláláig Nagyszebenben működött. A korszerű erdélyi tanítóképzés egyik megalapítója. 1869-ben adta ki énekeskönyvét, melynek Kájoni János nagyszabású énekgyűjteménye, a *Cantionale Catholicum, Régi és új, deák és magyar ájtatos egyházi énekek ...* (1676) volt az alapja. Ebben mintegy 97, a nép ajkáról gyűjtött éneket is közölt. A mű Kolozsváron jelent meg, címe: *Katolikus egyházi énekeskönyv*. Simon Jukundián 1894. április 22-én hunyt el Nagyszebenben.

falván, 1881–1894: Ákosfalván volt lelkipásztor. Aránylag fiatalon, 1899. augusztus 31-én hunyt el.

132. Szenkovits Béla, Szászdányán (Kisküküllő vármegye) született 1845. június 25-én. A gimnáziumot Marosvásárhe-

lyen és Székelyudvarhelyen, teológiai tanulmányait Gyulafehérváron végezte. Elég sokára szentelték pappá: 1892. július 12-én. Szolgált: Nyárádköszvényesen, 1893: Kézdiszentkereszten, 1894: Nagykászonban, 1895: Csíktaplocán káplán, majd 1898: Királybányán, 1900: Kidén lelkipásztor. Meghalt 1907. február 11-én.

133. Szentpétery András, Gyergyószentmiklóson született 1914. január 7-én. A gimnáziumot Gyulafehérváron végezte. Pappá Székelyudvarhelyen szentelték 1940. június 29-én. Szolgált: 1940: Kézdiszentkereszten, 1942: Gyergyóremetén, 1945: Zetelakán káplán, 1946: Györgyfalván lelkipásztor. Meghalt 1971. június 29-én.

134. Szentpétery János, örmény szertartású. Erzsébetvároson született 1845. március 27-én. Pappá szentelték 1869. április 3-án. Szolgált: Gyulafehérváron, Csíksomlyón és Brassóban, mint gimnáziumi tanár. 1882–1900: Gyergyószentmiklóson plébános. 1900–1903: Kolozsváron státusi tisztviselő. Meghalt 1903. április 5-én.

135. Szócs Csaba Születés helye és ideje: Gyergyószentmiklós/Ditró, 1982.08.02. A közeppiskolát Ditróban, teológiai tanulmányait Gyulafehérváron a Hittudományi Főiskolán végezte. Gyulafehérváron szentelte pappá 2007. június 24-én Dr. Jakubinyi György érsek.

Az interneten azt olvashatjuk, hogy: Teológiai tanulmányok: SIS, BBTE. Egyéb tevékenységek: 2007–2009: Marosvásárhely – Keresztelő Szent János (belváros) – segédlelkész, 2009–2010: Kolozsvár – Szent Mihály (belváros) – segédlelkész. Szolgálati helye: Kolozs 2012. június 23-án, a Világosító Szent Gergely búcsún, Szamosújváron ő

mondotta a szentbeszédet az örmény katolikus székesegyházban, amelyet a Füzetek 185–186. számában meg is jelentettünk.

136. Temesvári Gergely, Gyergyószentmiklóson született 1822. március 3-án. A gimnáziumot Csíksomlyón, filozófiai és teológiai tanulmányait Gyulafehérváron végezte. Pappá szentelve: 1845. április 23. (16?). Szolgált: Székelyudvarhelyen tanár és subregens, majd 1849: Csíkszentmártonban és Kapnikbányán káplán. 1850: Oláhláposon, 1855: Bodzán, 1857: Törösváron, 1864: Verestoronban, 1865: Aranyosbányán, 1875: Zalatnán adminisztrátor, 1876: Mócson, majd Szarvaskenden plébános. Magyarszarvaskenden halt meg 1888. július 3-án.

137. Temesváry János dr., Szamosújváron született 1857. február 8-án. A gimnáziumot Szamosújváron, Nagyszebenben és Gyulafehérváron, teológiai tanulmányait Bécsben a Pázmáneum növendékeként végezte. Pappá szentelve: 1880. február 25-én. Felmentelése után Gyergyószentmiklóson tanít az elemi iskolában, majd Gyulafehérváron a püspökségen káplán és levéltáros. Ezt követően Nagyszebenben káplán. 1882-től: Székelyudvarhelyen, Gyulafehérváron, Aradon, Zomboron, Szamosújváron gimnáziumi tanár. Budapesten halt meg 1936. október 15-én. Munkái: *Erdély választott püspökei* (1618–1695). Szamosújvár 1913. *Erdély középkori püspökei*. Kolozsvár 1922.

A Magyar Katolikus Lexikonban ezt olvashatjuk:

Temesváry János (Szamosújvár, Belső-Szolnok vm., 1857. febr. 8.–1922. aug. 10. után); történetíró. – A gimnáziumot 1867-től Szamosújvárt (örményül), 1870-től Nagyszebenben, majd 1872–74: Gyulafehérvárt, a teológiát 1874–78: a Pázmáneumban végezte, Bécsben 1878: doktorra avatták.

Gyergyószentmiklóson tanító, 1879: tisztviselő az erdélyi püspöki irodán. 1880. II. 25: pappá szentelve, segédlelkész Nagyszebenben. 1882 őszén a székelyudvarhelyi r.k. gimnázium tanára. 1883: Kolozsvárt egyetemi hallgató 1886: bölcsészdoktori és történelemlatin szakos tanári oklevelet kapott. Tanár a gyulafehérvári főgimnáziumban. 1886–1888. XI. 9: az Alsó-Fehér vármegyei Történelmi Társaság főtitkára. Állami szolgálatba lépett, 1889: Aradon, 1891: Zomborban, 1895: Szamosújvárt tanár. 1907: a szamosújvári örmény múzeum igazgatója. Egyháztörténeti tanulmányai főként újságokban jelentek meg. – Fontosabb munkái: II. Gejza magatartása a pápaság és császárság második küzdelmében. Bölcsészdoktori értekezés. Szamosújvár, 1886. – Az alsó-fehérvármegyei történeti, régészeti és természettudományi társaság évkönyve. 1. évf. Szerkesztette. Kolozsvár, 1888. – A magyarörmény nemes családok címerlevelei. Szamosújvár, 1896. – A szamosújvári Rubens-kép. Uo., 1900. (Különnyomat.) – Öt erdélyi püspök rangemlése. Kolozsvár, 1910. – Csikmádifalvi Szentandrás István erdélyi püspök. Uo., 1912. – Erdély választott püspökei (1618–1695). 1-2. köt. Szamosújvár, 1913–14. – Erdély középkori püspökei. Kolozsvár, 1922. – Az erdélyi püspökök címerei. Bp., 1930. – Manzor Pius erdélyi püspök élete és irodalmi működése. Bp., 1931. – Hét erdélyi püspök végrendelete. Kolozsvár, 1931. – Adalékok az erdélyi jezsuita rendházak eltörlésének történetéhez. Hely és év nélkül.

138. Theodorovich Mihály dr. (Todorovics Der Minas Thoroszjan), apostoli vikárius és erdélyi örmény szertartású főesperes 1721-től haláláig 1760. január 3. (2.?) szentszéki kinevezéssel. Gyergyószentmiklóson született. A gimnáziumot Besztercén és Szamosújváron végezte. Szolgált: 1736-ig szamosújvári plébános,

1753: alesperes. Mária Terézia 1758-ban kinevezte örmény püspököknek, de Dániel Tódor királyi örmény tanácsos megakadályozta a kinevezés végrehajtását. A mechtaristák szamosújvári kriptájába temették.

139. Theodorovics Simon (Der Simeon Thoroszean), örmény szertartású. Kolozsváron (1726) a SJGA-n tanult. Szolgált: 1726–1753 Gyergyószentmiklóson plébános, és ott maradandót alkotott. Ma is hálásan gondol rá az örménymagyar közösség.

Ezt érezhetjük az alább idézett beszámolóból is, amit a világhálón találtam.

A templomépítés legfőbb szorgalmazója Theodorovich Simon volt, akit 1726-ban neveztek ki a gyergyói örmények plébánosává. Hamarosan kijelölték a templom helyét és elkezdtek az építkezés költségeinek gyűjtését. A szükséges összeg legnagyobb részét a különböző örmény társulások (Szentháromság Legény Egyesület, Boldog Asszony Tímár Társulat, Szent István Társulat) biztosították, de majd minden örmény család hozzájárult az építéshez adományaival. (Az adományozók listája megtalálható az 1734-ben Theodorovich Simon által örményül írt, majd Szongott Kristóf által lefordított emlékkönyvben.)

1730. április 25-én fogtak hozzá a fakápolna lebontásához, s az új templom falai már 1733-ban készen álltak. (...)

Mielőtt a hajóba lépni egy újabb örmény nyelvű emléktáblát láthatunk, melynek szövege megközelítő magyarsággal így szól: „Épített ezen szentély az örmények 1182. évében, azaz 1733-ban Gyergyó örmény népe által Simon Tor. plébános úr és János tisztelendő úr, Ákonc Tódor egyházi előjáró, Lázár Ohanján főbíró idején, azok által, kinek nevét följegyezték ezen templom aranykönyvébe. Tudd és olvasd, és értünk irgalomért könyörögj! Ámen”.

Folytatjuk